

15. LES GRAFIES L·L, L, LL

15.1 La l·l

En català un bon nombre de paraules tenen –com en llatí i en italià– la *l·l* (ela geminada), és a dir, el so de la *ela* repetit. Com que moltes d'aquestes paraules de vegades no es pronuncien correctament, hi ha dubtes ortogràfics a l'hora d'escriure-les i, per tant, convé memoritzar-ne les més corrents.

Les paraules, amb els derivats corresponents, més usuals són:

Mots que comencen per:

<i>al·l-</i>	al·leluia, al·lèrgia, al·licient, al·lucinació, al·lusió...
<i>col·l-</i>	col·laborar, col·lecció, col·lectiu, col·lega, col·legi, col·locar, col·loqui...
<i>il·l-</i>	il·legal, il·legítim, il·lès, il·limitat, il·lògic, il·luminar, il·lusió, il·lustrar...

Mots que acaben en:

<i>-el·la</i>	aquarel·la, caravel·la, cel·la, damisel·la, franel·la, mortadel·la, novel·la, ombrel·la, parcel·la, passarel·la, salmonel·la, varicel·la...
<i>-il·la</i>	axil·la, clorofil·la, goril·la, pupil·la, til·la, tranquil·la...

I les paraules:

bèl·lic, cal·ligrafia, cèl·lula, excel·lent, instal·lar, intel·ligent, metàl·lic, mil·lenari, mil·límetre, mol·luscs, nul·la, pàl·lid, paral·lel, pel·lícula, penicil·lina, pol·luir, ral·li, rebel·lió, satèl·lit, síl·laba, sol·licitar...
--

A continuació es presenta una llista més exhaustiva de termes amb *l·l*.

acaramel·lar	al·licient	al·lot	apol·lo
afil·le	al·ligació	al·lòtrop	aquarel·la
afil·loforats	al·ligàtor	al·lucinar	argil·lita
al·lantoide	al·lil	al·ludir	argil·localcari
al·latiu	al·literació	al·lusió	armil·la
al·lè	al·locentrisme	al·luvió	axil·la
al·legar	al·locució	amaril·lis	bacil·lar
al·legoria	al·lòfon	ampul·lós	bagatel·la
al·legorisme	al·logen	anèl·lids	bèl·lic
al·lel	al·loglot	anguil·licultura	beril·li
al·leluia	al·lolàlia	anguil·liforme	bivitel·lí
al·lèrgen	al·lomorf	anul·lar	buguenvíl·lea
al·lèrgia	al·lònim	apel·lació	cagarel·la
al·liaci	al·lopatia	apel·lar	cal·ligrafia

cal·ligrama	crystal·lí	il·legítim	mil·liari
cancel·lar	crystal·litzar	il·lès	mil·ligram
capil·lar	damisel·la	il·lícit	mil·límetre
caramel·litzar	decol·lació	il·limitat	miscel·lània
caravel·la	destil·lar	il·liri	mol·lície
carpel·lar	el·lèbor	il·localitzable	mol·luscs
carretel·la	el·lipse	il·lògic	monocarpel·lar
castel·là	el·lipsi	il·luminar	mortadel·la
cavil·lar	emol·lient	il·lús	novel·la
cel·la	encaramel·lar	il·lusió	nul·la
cel·lofana	espinel·la	il·lustrar	nul·litat
cèl·lula	estel·lar	il·lustre	ombrel·la
cel·luloide	excel·lent	il·luviació	oscil·lar
cel·lulosa	excel·lir	imbecil·litat	pal·ladi
cerebel·litis	expel·lir	impel·lir	pal·li
circumval·lació	fal·laç	impol·lut	pal·liar
ciril·lic	fal·lera	infa·llible	pàl·lid
clorofil·la	fàl·lic	instal·lar	papil·la
col·laborar	fal·lus	instil·lar	papil·loma
col·lació	fibril·la	intel·lecte	paral·laxi
col·lagen	fibril·lació	intel·ligència	paral·lel
col·lapse	fil·loxera	interpel·lar	paral·lelepípede
col·lateral	flagel·lar	lamel·la	parcel·la
col·lecció	fol·licle	lapil·li	particel·la
col·lecta	franel·la	legionel·la	passarel·la
col·lectiu	fregatel·la	libel·lista	pastorel·la
col·lega	fregitel·la	libèl·lula	pel·lagra
col·legi	fumarel·la	lil·liputenc	pel·lícula
col·legiata	futil·la	lul·lià	penicil·lina
col·lidir	gal·la	mal·leable	pol·len
col·ligació	gal·lès	mal·lèol	pol·lució
col·liquació	gal·li	mamil·la	pol·luir
col·liri	gàl·lic	maquiavèl·lic	postil·la
col·lisió	gal·licisme	maxil·lar	predel·la
col·litigant	gal·lifomes	medul·la	procel·lós
col·locar	gal·linaci	mel·lífer	propel·lir
col·loide	glumel·la	metàl·lic	protocol·lari
col·loqui	goril·la	metal·litzar	pul·lular
col·lotge	hel·lènic	metal·lúrgia	pulsatil·la
col·lusió	hel·lenisme	mil·lenari	pupil·la
col·luvial	icticol·la	mil·lenni	pupil·latge
compel·lir	idil·li	mil·lerita	pusil·lànime
constel·lació	il·lació	mil·lèsim	putxinel·li
coral·lífer	il·legal	mil·liamperímetre	radicel·la
corol·la	il·legible	mil·liar	ral·li

rebel·lar·se	sibil·lí	taral·lirot	umbel·la
rebel·lia	sigil·lografia	tarantel·la	umbel·lífer
rebel·lió	síl·laba	tel·luri	vacil·lar
recol·lectar	sil·lepsi	tessel·la	varicel·la
refocil·lar	sil·logisme	til·la	vel·leítat
repel·lir	sol·licitar	titil·lar	vexil·lar
salmonel·la	sol·licitud	tol·le·tol·le	vil·la
sapel·li	tal·là·tal·lera	tonsil·la	violoncel·lista
satèl·lit	tal·li	tortel·lini	xarel·lo
shigel·la	taral·larà	tranquil·la	xinel·la
sibil·la	taral·lejar	tranquil·litat	xitxarel·lo...

I els noms propis:

Al·là	Cal·límac	Escil·la	Marcel·lí
Apel·les	Cal·líope	Fal·lopi	Mosel·la
Apol·linar	Camil·la	Gal·la	Priscil·la
Apol·lo	Caracal·la	Gal·les	Priscil·lià
Apol·lini	Ciril·la	Gàl·lia	Sal·lusti
Aquil·les	Compostel·la	Gal·lípoli	Sil·la
Avel·lí	Dolabel·la	Il·líria	Tertul·lià
Brussel·les	Domotil·la	Marcel·la	...

15.2 La l

Hi ha moltes paraules que s'escriuen amb *l*. Fixeu-vos, especialment, en les següents, que de vegades s'escriuen incorrectament:

aleatori	còlera	galant	milionèsim
alegria	colèstasi	galena	mostela
aliatge	colesterol	hidròfila	profilaxi
àlies	colibacil	iliàcies	ravioli
àloe	colitis	lingüística	religió
alopècia	columbi	literatura	revelar
alumini	elaborar	lunar	selecció
balena	elocució	milè	seqüela
celebrar	eosinòfila	miler	solució
ciclostilar	erisipela	milió	...

15.3 La ll

Entre d'altres mots, s'escriuen amb *ll*:

allegreto	llegenda	pallasso	ullal
allegro	llicència	Peronella	vull (verb voler)
asselellat	llicenciat	porcellana	xandall
cella	motxilla	rellotge	...

15.4 Mots de significat diferent

Cal distingir entre:

<i>al·lè</i> <i>alè</i>	Hidrocarbur. <i>La fórmula de l'al·lè és CH₂=C=CH₂.</i> Aire que s'escapa dels pulmons. <i>He de prendre alè abans de continuar.</i>
<i>al·locució</i> <i>elocució</i>	Discurs. <i>L'al·locució del delegat em va amoïnar.</i> Manera d'articular els sons; tria de mots per expressar quelcom. <i>Aquest intèrpret té una elocució perfecta.</i>
<i>al·logen</i> <i>halogen</i>	Originat fora del lloc actual. <i>Parla una llengua al·lògena.</i> Element del grup dels halògens. <i>He comprat un llum halogen.</i>
<i>al·lot</i> <i>alot</i>	Noi. <i>Ja ha arribat l'al·lot de Mallorca.</i> Apèndix membranós dels peixos; ala bastarda. <i>No es mou; té ferits els alots.</i>
<i>al·ludir</i> <i>eludir</i>	Referir-se a algú o a alguna cosa sense dir-ne el nom; parlar indirectament. <i>En el discurs t'han al·ludit diverses vegades.</i> Evitar. <i>Sempre eludeix que li'n parli.</i>
<i>anul·lar</i> <i>anular</i>	Tornar nul, destruir. <i>Van anul·lar el recital.</i> Relacionat amb l'anell. <i>Em fa mal el dit anular.</i>
<i>armil·la</i> <i>armilla</i>	Cèrcol; instrument; membrana. <i>És l'armil·la d'un astrònom.</i> Peça de vestir. <i>S'ha comprat una armilla de quadres.</i>
<i>cel·la</i> <i>cela</i> <i>cella</i>	Apartament petit; regió d'un reactor nuclear; en informàtica, unitat funcional... <i>El pres que busca és a la cel·la del final del passadís.</i> Verb <i>celar</i> . <i>Cela aquests documents, que ningú no els trobi.</i> Part superior de l'ull; núvol. <i>S'ha fet un trenc a la cella.</i>
<i>estel·lar</i> <i>estelat</i> <i>estellat</i>	Relatiu als estels; relatiu a les estrelles artístiques. <i>Té un paper estel·lar.</i> Ple d'estels; animal amb una clapa blanca al front. <i>Hi havia un cel estelat.</i> Trencat fet estelles. <i>Ja hem estellat tota la llenya.</i>
<i>legat</i> <i>llegat</i>	Delegat. <i>Ha arribat el legat alemany.</i> Allò que hom llega en el testament. <i>Quin llegat ens ha deixat?</i>

<i>legítima</i> <i>llegítima</i>	Fundada en dret; genuïna. <i>És una raó legítima.</i> Porció d'herència. <i>El noi només té la llegítima.</i>
<i>mil·liar</i> <i>miliar</i>	Que marca la distància d'una milla. <i>És una pedra mil·liar.</i> Lesió de la forma d'un gra de mill. <i>Hi va haver una erupció miliar.</i>
<i>sapel·li</i> <i>sepeli</i>	Arbre exòtic; fusta d'aquest arbre. <i>La taula és de sapel·li.</i> Inhumació. <i>El sepeli va ser molt trist.</i>
<i>rebel·lar-se</i> <i>revelar</i>	Refusar l'obediència. <i>Es rebel·la contra les injustícies.</i> Fer conèixer allò que es tenia amagat; fer visible; mostrar-se. <i>Per què li has revelat el nostre secret?</i>
<i>Tertul·lià</i> <i>tertulià</i>	Escriptor. <i>Tertul·lià era cristià.</i> Concurrent a una tertúlia. <i>En Pla era un bon tertulià.</i>
<i>vil·la</i> <i>vila</i>	Casa d'estiueig. <i>Els avis es van comprar una vil·la vora el mar.</i> Població. <i>Hem anat a la Vila Olímpica.</i>

16. LA R I LA RR

La lletra *r* representa dos sons diferents segons la posició en què apareix:

so simple:	mare, pera, caure, cara, cadira, mora...
so múltiple:	roc, enraonar, ram, ferro, folrar, arròs...

La *r* múltiple pot presentar algun problema ortogràfic perquè es pot escriure amb una o dues erres.

16.1 La *r* múltiple

16.1.1 S'escriu *r*

- A començament de paraula:

raig, ral, res, roba, rajola, rentar, ric, ruc...

- Entre consonant i vocal:

conreu, honrat, folre, enrabiar-se, enrere...

- Després dels prefixos i les formes prefixades que s'indiquen tot seguit: